

Autorsko pravo i srodna prava

LICENCE

Hrvatski Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (ZAPSP), koji je dio europske pravne tradicije, pravi razliku između „autorskog prava“ i prava koja su srodna autorskom pravu, tj. „srodna prava“. **Autorsko pravo** je pravo autora na njegovo vlastito djelo i štiti njegove interese. Autorskim pravom ne štiti se ideja nego autorsko djelo koje je izražaj ideje. Autor može biti jedna osoba (primjerice pisac, fotograf, slikar, arhitekt) koja je sama stvorila čitavo autorsko djelo, ali je isto tako moguće i da dvije ili više osoba imaju autorsko pravo u pogledu istog djela. Primjerice, u slučaju kada dvije osobe zajedničkim radom stvore autorsko djelo u kojemu su njihovi individualni doprinosi nedjeljivo povezani, autorsko pravo se dijeli između tih osoba kao koautora. **Srodna prava** štite pravne interese onih fizičkih i pravnih osoba koje svojim djelovanjem omogućavaju da autorsko djelo postane pristupačno javnosti i to ih čini povezane s autorskim stvaralaštvom. **Autorska djela** su originalno intelektualno ostvarenje iz književnog, znanstvenog i umjetničkog područja koje ima individualni karakter i koje je na neki način izraženo. Ono mora biti originalno i autorovim izražanjem kreativnosti postaje izraz njegove osobnosti. Iz tog razloga, moralna prava štite određene osobne veze između autora i njegova djela. Osim moralnih **prava autora**, autorsko pravo sadrži imovinska i druga prava autora. U bitnome, autor je ovlašten sa svojim autorskim djelom i koristima od njega činiti što ga je volja, te u konačnici profitirati od svog stvaralaštva. Nositelji srodnih prava uživaju slična prava kao i autori, ali su ona uglavnom podložna većim ograničenjima te traju kraće vrijeme. Međutim, autori i nositelji srodnih prava mogu njima raspolagati na način da ovlasti neku treću osobu da ostvaruje to pravo. Autor drugome ustupa pravo korištenja autorskog djela ugovorom, davanjem odobrenja za korištenje ili drugim pravnim poslom. To može biti isključivo ili neisključivo pravo korištenja, može biti ograničeno sadržajno, vremenski i prostorno. Do **povreda autorskog prava** dolazi onda kada netko koristi autorsko djelo bez pristanka nositelja prava i/ili bez plaćanja naknade za korištenje. Tada u većini slučajeva, dolazi do povrede imovinskih prava autora. Tipične ovakve povrede su neovlašteno umnožavanje i/ili distribuiranje djela, neovlašteno stavljanje na raspolaganje drugima tuđih zaštićenih djela putem Interneta, njihovo neovlašteno preuzimanje s Interneta, itd. Isto tako, moguće su i povrede moralnih prava, primjerice, ako predstavimo tuđe djelo kao svoje vlastito. Kako bi se takve situacije izbjegle, postoje zakoni koji štite autore i njihova autorska djela. Iako autorsko i srodna prava u

različitim državama dijele brojne sličnosti, ona mogu biti i veoma različita. Nadalje, potpuno razumijevanje prava i obveza korisnika djela nije moguće bez da se uzme u obzir i sudska praksa. Hrvatski Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima odnosi se na autorsko pravo, srodna prava, ostvarivanje autorskih i srodnih prava, njihovu zaštitu u slučaju povrede i područje primjene Zakona. U ovom seminarskom radu pobliže ćemo objasniti predmet Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima te ukazati na njihovu važnost.

„(1) Autorsko pravo pripada, po svojoj naravi, fizičkoj osobi koja stvori autorsko djelo.“

„(3) Nositeljem drugih srodnih prava može biti svaka fizička i pravna osoba, ako zakonom nije drukčije određeno.“

- *Citati: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, Autorsko pravo i srodna prava, Članak 2.*

Autorsko djelo

Autorsko pravo štiti autorsko djelo. Autorsko djelo je originalno, duhovno ostvarenje iz književnog, umjetničkog i znanstvenog područja, koje ima individualni karakter i koje je na neki način izraženo. Ono mora biti originalno i intelektualno (kreativno) ostvarenje. Međutim njegova originalnost ne traži da donosi „apsolutnu novost“, već se traži tzv. „subjektivna originalnost“, odnosno novost u subjektivnom smislu. Originalnost djela ostvaruje se kroz slobodu izražavanja kreativnosti autora koja rezultira time da je stvoreno djelo izraz autorove osobnosti. Autorska djela izražavaju se različitim sredstvima, kao što su pisana ili izgovorena riječ, zvukovi, dvodimenzionalni ili trodimenzionalni oblici, boje, pokreti tijela ili na drugi način. Autorskim djelima se smatraju jezična djela (pisana, govorna djela, računalni programi), glazbena djela, dramska i dramsko-glazbena djela, koreografska i pantomimska djela, djela likovnih umjetnosti (s područja slikarstva, kiparstva i grafike te ostala djela likovnih umjetnosti), djela arhitekture, djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna, fotografska djela, audiovizualna djela (kinematografska djela i djela stvorena na način sličan kinematografskom stvaranju), kartografska djela, prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi, skice, tablice i dr. Međutim, kako smo prethodno naveli, autorskim pravom ne štiti se ideja nego autorsko djelo koje je izražaj ideje. Iz tog razloga autorsko pravo ne štiti: ideje, znanstvena otkrića, postupke, metode rada i matematičke koncepte, službene tekstove iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva, kao i njihove zbirke koje su objavljene radi službenog informiranja javnosti, dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter obične medijske informacije.

„Autorsko djelo je originalna intelektualna tvorevina iz književnoga, znanstvenog i umjetničkog područja koja ima individualni karakter, bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.“

„Predmet autorskog prava može biti svako autorsko djelo osim onoga koje to ne može biti po svojoj naravi kao i onog za koje je odredbama ovoga Zakona određeno da ne može biti pred-metom autorskog prava.“

„Naslov autorskog djela koji ne udovoljava pretpostavkama da bi bio predmet autorskog prava, a koji je već korišten za neko autorsko djelo, ne može se koristiti za djelo iste vrste ako bi mogao izazvati zabunu o autoru.“

- *Citati: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, Poglavlje 1., Predmeti, Autorsko djelo, Članak 5*

Sadržaj autorskog prava

Autorsko i srodna prava se razlikuju po opsegu i trajanju te, općenito promatrano, štite dvije skupine interesa: moralne i imovinske. Moralna prava štite određene osobne veze između autora i njegova djela. Drugim riječima, sam autor i jedino on odlučuje kako će se njegovo djelo koristiti. Hoće li ga objaviti i tko ga sve smije vidjeti ili koristiti. U određenim slučajevima, autor je ovlašten čak i zabraniti daljnje korištenje svog djela, nakon što je prethodno dao svoj pristanak za to, ako bi to štetilo njegovu ugledu ili časti. Moralna prava autora obuhvaćaju: Pravo prve objave, tj. autor ima pravo odlučiti kada i kako će njegovo djelo postati pristupačno javnosti. Zatim Pravo na priznanje autorstva što znači da autor ima pravo biti priznat i označen kao autor djela. Također i Pravo na poštovanje autorskog djela i čast ili ugled autora što znači da autor ima pravo usprotiviti se svakom deformiranju, sakaćenju ili drugoj izmjeni svojeg djela i svakom korištenju djela koji ugrožava njegov čast ili ugled. I na kraju Pravo pokajanja tj. autor ima pravo opozvati pravo korištenja djela i spriječiti njegovo daljnje korištenje uz popravljivanje štete korisniku toga prava, ako bi daljnje korištenje štetilo njegovoj časti ili ugledu. Druga skupina autorskih prava su ona imovinska. U bitnome, autor je ovlašten sa svojim autorskim djelom i koristima od njega činiti što ga je volja, te u konačnici profitirati od svog stvaralaštva. Autor može odobriti ili zabraniti korištenje svog djela na bilo koji način. Ta se prava manifestiraju osobito kao: Pravo reproduciranja (pravo umnožavanja) – pravo izrade autorskog djela u jednom ili više primjeraka, u cijelosti ili u dijelovima, izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku. Pravo distribucije (pravo stavljanja u promet) i iznajmljivanje - pravo distribucije je isključivo pravo stavljanja u promet izvornika ili primjeraka autorskog djela prodajom ili na koji drugi način. I Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti. Osim uvriježene i osnovne podjele sadržaja autorskog prava na imovinska prava autora i moralna prava autora postoje i tzv. druga prava autora, prava koja nose obilježja i imovinskih i moralnih prava, a ne mogu se svrstati ni u jednu od navedenih kategorija. Ostvarivanje takvih drugih prava često ne ovisi o volji autora. Ona obuhvaćaju prava na naknadu, pravo slijeđenja i ostala druga prava autora. Autorsko pravo traje za života autora i sedamdeset godina nakon autorove smrti. Autorsko pravo je naslijedi vo te nasljednicima autora u pravilu pripadaju sva prava koja bi pripadala autoru. Istekom roka zaštite autorskog prava autorsko djelo postaje javno dobro te se može slobodno koristiti, uz obvezu priznanja autorstva, poštivanja autorskog djela te časti i ugleda autora.

„(1) Autor ima pravo odrediti hoće li, kada, gdje, kako i pod kojim uvjetima njegovo autorsko djelo biti prvi put objavljeno.“

„(2) Do objave autorskoga djela autor ima pravo na otkrivanje javnosti sadržaja ili opisa svojega autorskog djela.“

„(1) Autor ima pravo biti priznat i označen kao autor djela.“

„(2) Osoba koja javno koristi autorsko djelo dužna je pri svakom korištenju naznačiti autora, osim ako autor u pisanom obliku izjavi da ne želi biti naveden ili ako način pojedinoga jav-nog korištenja autorskog djela onemogućava navođenje autora.“

„(1) Autorsko pravo sadržava moralna prava autora, imovinska prava autora i druga prava autora.“

„(2) Autorskim pravom štite se osobne i duhovne veze autora s njegovim autorskim djelom (moralna prava autora), imovinski interesi autora u pogledu njegovoga autorskog djela (imovinska prava autora) i ostali interesi autora u pogledu njegovoga autorskog djela (druga prava autora).“

„(3) Za svako korištenje autorskog djela autoru pripada naknada, ako ovim Zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno.“

- Citati: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, 3.1. Moralna prava autora - Članak 14, Članak 15, Poglavlje 3. Sadržaj autorskog prava – Članak 13.

Srodna prava

Srodna prava su prava koja su bliska (odnosno srodna ili susjedna) autorskom pravu, pretpostavljaju postojanje autorskog djela i imaju svoj poseban predmet zaštite. Njihova je svrha najvećim dijelom zaštita pravnih interesa onih fizičkih i pravnih osoba koje svojim djelovanjem omogućavaju da autorsko djelo postane pristupačno javnosti. Srodna prava su ona koja pripadaju umjetnicima izvođačima, nakladnicima i proizvođačima baza podataka. U Hrvatskoj se pruža zaštita: umjetnicima izvođačima na njihovim izvedbama, proizvođačima fonograma na njihovim fonogramima, filmskim producentima (proizvođačima videograma) na njihovim videogramima, organizacijama za radiodifuziju na njihovim emitiranjima, nakladnicima na njihovim izdanjima, proizvođačima baza podataka na njihovim bazama. Kao i kod autorskih prava, srodna prava se također dijele na ona moralna:

„(1) Umjetnik izvođač ima pravo biti priznat i označen kao izvođač, odnosno odlučiti hoće li njegovo ime ili oznaka drugog umjetnikovog identiteta biti označeni pri korištenju njegove izvedbe.

„(2) Osoba koja javno koristi izvedbu dužna je pri svakom korištenju naznačiti umjetnika

ISKLUČIVA IMOVINSKA PRAVA UMJETNIKA IZVOĐAČA

Članak 125.

Umjetnik izvođač ima isključivo pravo:

1. fiksiranja svoje nefiksirane izvedbe,
2. reproduciranja svoje fiksirane izvedbe,
3. distribuiranja, kao i pravo iznajmljivanja svoje fiksirane izvedbe,
4. priopćavanja javnosti svoje nefiksirane i fiksirane izvedbe koje osobito obuhvaća:
 - pravo radiodifuzijskog emitiranja i reemitiranja,
 - pravo javnog priopćavanja fiksiranih izvedbi i radiodifuzijskih emitiranja,
 - pravo javnog prenošenja,
 - pravo javnog prikazivanja,
 - pravo stavljanja na raspolaganje javnosti.

izvođača, osim ako umjetnik izvođač u pisanom obliku izjavi da ne želi biti naveden.“

2. *slika, izvadak iz Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima*

- *Citati: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, III. Srodna prava, Poglavlje 1. Pravo umjetnika izvođača, Članak 124.*

Ostvarivanje srodnih prava

Autorsko pravo i srodna prava imaju karakter privatnih prava, što znači da štite individualne interese određenih subjekata koji su nositelji autorskog, odnosno srodnih prava. Ta prava mogu se ostvarivati individualno i kolektivno. Ostvarivanje individualnih prava se odnosi na pojedinačno korištenje autorskog djela (npr. izdavanje određenog književnog djela, prikazivanje ili radiodifuzijsko emitiranje određenog dramskog ili drugog scenskog djela) odnosno predmeta zaštite srodnih prava, prema odgovarajućem ugovoru između nositelja prava i korisnika predmeta zaštite, a obavlja ga nositelj prava osobno ili putem zastupnika. Poslove opunomoćenog zastupnika može obavljati odvjetnik, specijalizirana pravna osoba za ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava, te udruga za kolektivno ostvarivanje prava. Kolektivno ostvarivanje prava obavlja organizacija nositelja prava koja za obavljanje takve djelatnosti ima odobrenje Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Prema takvom ugovoru udruga daje autorizaciju (odobrenje) za korištenje svih djela koja zastupa (cijeli repertoar), raspodjeljuje ubrane naknade među nositeljima prava prema određenim pravilima raspodjele i obavlja kontrolu korištenja djela. Zavod može izdati odobrenje za

obavljanje predmetne djelatnosti samo jednoj organizaciji za pojedinu vrstu prava i pojedinu kategoriju nositelja prava, uzevši u obzir broj članova na temelju dobivenih punomoći, broj ugovora o uzajamnom zastupanju sa stranim udrugama i druge relevantne okolnosti. Organizacija može ostvarivati jednu, dvije ili više vrsta prava koja se, u pravilu, odnose na pojedinu vrstu nositelja autorskog prava, odnosno srodnih prava. Zahtjev za izdavanjem odobrenja za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog ili srodnih prava može se podnijeti elektroničkim putem, a ispunjeni obrazac s pripadajućom dokumentacijom dostavlja se na adresu e-pošte: e-kolektivna@dziv.hr.

„(1) Ostvarivanje prava koje se odnosi na pojedinačno korištenje određenog predmeta zaštite, prema odgovarajućem ugovoru između nositelja prava i korisnika predmeta zaštite, obavlja sam nositelj prava osobno ili putem zastupnika.“

„(1) Kolektivno ostvarivanje prava može obavljati udruga nositelja prava koja ima za obavljanje takve djelatnosti odobrenje Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo (u daljnjem tekstu: Zavod).“

„(2) Odobrenje iz stavka 1. ovoga članka Zavod izdaje udruzi koja:

a) ima sjedište u Republici Hrvatskoj,

b) ima odgovarajući poslovni prostor, opremu i stručnu službu s najmanje jednom zaposlenom osobom sa završenim pravnim fakultetom,

c) kolektivno ostvarivanje prava obavlja kao jedinu djelatnost, osim ako nije riječ o kulturnoj ili umjetničkoj djelatnosti te djelatnosti udruge kojom se ostvaruju stručni ili socijalni interesi članova.“

„(3) Udruga ostvaruje prava u svoje ime i za račun nositelja prava.“

- *Citati: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, IV. Ostvarivanje Prava, Individualno Ostvarivanje prava, Članak 155., Udruge za Kolektivno Ostvarivanje Prava, Članak 157.*

Raspolaganje autorskim pravom

Autor drugome ustupa pravo korištenja autorskog djela ugovorom, davanjem odobrenja za korištenje ili drugim pravnim poslom. Ustupanjem prava autor može drugome omogućiti korištenje djela na svaki način ili samo na određeni način, to može biti isključivo ili neisključivo pravo korištenja, može biti ograničeno sadržajno, vremenski i prostorno. ZAPSP (Hrvatski Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima) sadrži više odredbi koje određuju je li neka osoba ovlaštena koristiti tuđe djelo. Najčešća situacija je ona u kojoj je korisnik dobio potrebnu licenciju od strane nositelja prava. Autorsko pravni ugovor mora sadržavati barem djelo na koje se odnosi, način korištenja, te osobu ovlaštenu na korištenje autorskog djela. Visinu naknade također je potrebno odrediti ugovorom. Ako visina naknade nije određena

ugovorom, ili je njena visina određena neprimjereno, autor ima pravo na primjerenu naknadu. Primjerena je ona naknada koja se u pravnom prometu pošteno mora dati u času zaključenja pravnog posla s obzirom na vrstu i opseg korištenja autorskog djela, uzimajući pri tom u obzir i financijski uspjeh u korištenju autorskog djela, vrstu i obujam autorskog djela, trajanje korištenja, postojanje sporazuma između odgovarajuće udruge autora i odgovarajućeg udruženja korisnika kojim se utvrđuje visina primjerene naknade, kao i druge elemente na temelju kojih se može donijeti odluku o primjerenoj naknadi.

„(1) Autor može za drugoga osnovati pravo iskorištavanja autorskog djela ili mu prepustiti ostvarivanje autorskog prava ugovorom, davanjem odobrenja (dozvole) za korištenje ili drugim pravnim poslom.“

[Kontakt](#) [Naslovnica](#) [English](#)

DRŽAVNI ZAVOD ZA INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

2. *slika, naslovnica web stranice Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo*

„(2) Autor može za drugoga osnovati pravo na temelju kojega će drugi moći autorsko djelo koristiti na svaki ili na određen način (pravo iskorištavanja autorskog djela). Pravo iskorištavanja može biti osnovano kao isključivo ili neisključivo pravo, ograničeno sadržajno, vremenski ili prostorno.“

„(4) Neisključivo pravo iskorištavanja ovlašćuje svojeg nositelja da autorsko djelo koristi na način koji je u skladu sa sadržajem njegovog prava, ali ga ne ovlašćuje da druge spriječi u bilo kojem korištenju tog djela.“

Da bi licence bile razumljive u cijelom svijetu koriste se simboli:

	Imenovanje	- Morate imenovanjem priznati i označiti izvornog autora djela.
	Nekomercijalno	- Davatelj licence ne dopušta korištenja djela u komercijalne svrhe.
	Bez prerada	- Davatelj licence ne dopušta mijenjanje, preoblikovanje ili preradu djela
	Dijeli pod istim uvjetima	- Davatelj licence dopušta distribuiranje originalnog ili prerađenog djela samo pod licencom koja je identična licenci pod kojom je originalno djelo ponuđeno.
	Prerada	- Davatelj licence dopušta preradu (remiksiranje) djela
	Umnožavanje	- Davatelj licence dopušta umnožavanje, distribuiranje i priopćavanje djela javnosti.

3. *slika, simboli zaštite autorskih prava*

- *Citati: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, Raspolaganje autorskim pravom osnivanjem prava iskorištavanja, Članak 44.*

Creative Commons

Autorsko djelo je često označeno zaštitnim znakom

Copyrighted/All rights reserved ili sva prava pridržana. Premda je prvotna zamisao kod propisa vezanih uz intelektualno vlasništvo bila zaštita pronalazača i znanstvenika s ciljem zaštite kreativnih procesa u korist društva u cjelini, s vremenom je, kroz povećanje stupnja zaštite i trajanja zaštite ovaj koncept doveden do zapravo suprotnog učinka. U nekim poljima, smatraju zagovornici reforme sustava zaštite intelektualnog vlasništva, primjerice patentnog prava, odnosno industrijskog vlasništva, prestroga i vremenski preduga zaštita dovela je do učinka usporavanja inovacije i napretka.

Brojni pokreti alternativne zaštite intelektualnog vlasništva s manje naglašenom komercijalnom komponentom izbili su početkom devedesetih godina prošlog stoljeća kao reakcija na sve viši stupanj kapitalizacije intelektualnog vlasništva i sve tvrđe i ekstenzivnije metode zaštite. Jedan od takvih projekata iz sredine devedesetih godina prošlog stoljeća je Creative Commons (<http://creativecommons.org>).

Creative Commons (CC) licenca

zapravo je skup mogućih uvjeta pod kojima autori mogu zaštititi svoje djelo, a istovremeno omogućiti besplatnu reprodukciju autorskih djela svima zainteresiranim u edukacijske i druge društveno korisne svrhe. Creative Commons je neprofitna organizacija a ne pravna tvrtka i ne pruža pravnu zaštitu u slučaju kršenja prava tj. nije nadležan za rješavanje sporova.

Prvi put je korištena 2001. g. u San Franciscu, a u Hrvatskoj se koristi od 2005. Web sjedište **Creative Commons** je creativecommons.org/. **iCommons** je projekt implementacije **Creative Commons** licenca na različite jezike i prilagodbe različitim zakonodavstvima.

Ključni uvjeti osnovnog skupa Creative Commons licenci su: Imenovanje autora, Nekomercijalno korištenje, Bez prerada i Dijeli pod istim uvjetima. Ti elementi licenci sažeto se mogu opisati ovako:

Imenovanje = morate priznati i označiti autorstvo djela na način kako je specificirao autor ili davatelj licence

Nekomercijalno = djelo ne smijete koristiti u komercijalne svrhe

Bez prerada = ne smijete mijenjati, preoblikovati ili prerađivati djelo

Dijeli pod istim uvjetima = ako djelo izmijenite, preoblikujete ili koristeći ga stvarate novo djelo, preradu možete distribuirati samo pod licencom koja je ista ili slična onoj pod kojom ste dobili izvornik

Tipovi CC licenca

Šest osnovnih licenci je prevedeno na hrvatski jezik i lokalizirano za hrvatsko zakonodavstvo koje jednoznačno definiraju mogućnosti i ograničenja.

Vrste djela koja se mogu licencirati:

- Audio
- Video
- Slika
- Tekst
- Interaktivni rad

Da bi licence bile razumljive u cijelom svijetu koriste se simboli:

Imenovanje

- Morate imenovanjem priznati i označiti izvornog autora djela.

Nekomercijalno

- Davatelj licence ne dopušta korištenja djela u komercijalne svrhe.

Bez prerada

- Davatelj licence ne dopušta mijenjanje, preoblikovanje ili preradu djela.

Dijeli pod
istim
uvjetima

- Davatelj licence dopušta distribuiranje originalnog ili prerađenog djela samo pod licencom koja je identična licenci pod kojom je originalno djelo ponuđeno.

Prerada

- Davatelj licence dopušta preradu (remiksiranje) djela

Umnožavanje

- Davatelj licence dopušta umnožavanje, distribuiranje i priopćavanje djela javnosti.

Hrvatske oznake CC licenca:

Imenovanje (by)

Ova licenca dopušta drugima da distribuiraju, remiksiraju, mijenjaju i prerađuju Vaše djelo, čak i u komercijalne svrhe, dokle god navode Vaše autorstvo nad izvornikom. To je najotvorenija licenca koju nudimo u pogledu toga što drugi smiju s Vašim djelom pod licencom Imenovanje.

Imenovanje - Ne komercijalno (by/nc)

Ova licenca dopušta drugima da remiksiraju, mijenjaju i prerađuju Vaše djelo u nekomercijalne svrhe. Iako njihova nova djela bazirana na Vašem moraju istaknuti Vaše autorstvo i biti nekomercijalna, ona pritom ne moraju biti licencirana pod istim uvjetima.

Imenovanje - Bez prerada (by/nd)

Ova licenca dopušta redistribuiranje, komercijalno i nekomercijalno, dokle god se djelo distribuira cjelovito i u neizmijenjenom obliku, uz isticanje Vašeg autorstva.

Imenovanje - Dijeli pod istim uvjetima (by/sa)

Ova licenca dopušta drugima da remiksiraju, mijenjaju i prerađuju Vaše djelo, čak i u komercijalne svrhe, dokle god navode Vaše autorstvo i licenciraju nova djela bazirana na Vašem pod istim uvjetima. Ova licenca se često uspoređuje s licencama softvera otvorena koda. Sva nova djela bazirana na Vašem imat će istu licencu, tako da će sve daljnje prerade također dopuštati komercijalno korištenje.

Imenovanje – Nekomercijalno/Dijeli pod istim uvjetima (by/nc/sa)

- *Ova licenca dopušta drugima da remiksiraju, mijenjaju i prerađuju Vaše djelo u nekomercijalne svrhe, dokle god Vas navode kao autora i licenciraju svoja djela nastala na bazi Vašeg pod istim uvjetima. Drugi mogu downloadati i redistribuirati Vaše djelo kao i pod by-nc-nd licencom, ali također ga mogu prevoditi, remiksirati i stvarati nove priče na bazi Vašeg djela. Sva djela koja nastanu na bazi Vašega imat će istu licencu, tako da će sve daljnje prerade biti u naravi pod nekomercijalnim uvjetom.*
-

- Ovo je najrestriktivnija od naših šest osnovnih licenci - dopušta redistribuciju. Ova licenca se često naziva licenca "besplatne promocije", jer drugima dopušta da downloadaju Vaša djela i dijele ih s drugima dokle god Vas navode kao autora i referiraju hipertekstualnim linkom na Vas, ali ih ne smiju ni na koji način mijenjati ili koristiti u komercijalne svrhe.

-

- CC0 licenca

- CC0 omogućuje vlasnicima autorskopravno zaštićenih sadržaja da se odreknu svojih prava u djelima i time ih prenesu - u najvećoj zakonski dopuštenoj mjeri u javno dobro, tako da drugi mogu slobodno dalje graditi, poboljšavati i koristiti djela u bilo koju svrhu bez ograničenja autorskog i srodnih prava.

-

-

- GNU GPL (General Public License) Open Source

- Sredinom osamdesetih, u svom proklamatskom tekstu o GNU GPL Open Source pokretu i konzekventno licenci osnivač i jedan od najglasnijih proponenata Open Source pokreta Richard M. Stallman pokrenuo je inicijativu "slobodnog softvera", odnosno takvog licenciranja u kojem se autori softvera odriču svojih materijalnih prava na softver. Stallman smatra da komercijalni softver zapravo usporava napredak društva kroz visoke cijene korištenja. Softver izdan pod GNU/Open Source licencom slobodan je, bez ikakve naknade, za korištenje i distribuciju. Operativni sustav Linux i velik broj programa za taj sustav izdani su i izdaju se pod GNU/Open Source licencom.
- Često su ga napadali jaki korporativni krugovi koji po definiciji zastupaju beskompromisnu kapitalizaciju intelektualnog vlasništva, no Stallmanov pokret danas je jedan od zanimljivijih inicijativa na području politike zaštite intelektualnog vlasništva. Uvažavati napore velikih gospodarskih subjekata koji ulažu značajna sredstva u razvoj novih tehnologija ne bi trebalo značiti istovremeno zanemariti i opću društvenu korist. Upravo kroz modifikacije postojećeg čvrstog sustava zaštite intelektualnog vlasništva treba omogućiti društvu u cjelini da napreduje zahvaljujući tehnološkom napretku, budući da dobrobit društva u cjelini sasvim sigurno treba imati prednost nad (potpuno legitimnim) partikularnim materijalnim interesima.

Povreda autorskih prava

Do povreda autorskog prava dolazi onda kada netko koristi autorsko djelo suprotno pravilima iz ZAPSP-a. U najvećem broju slučajeva, radi se o korištenju djela bez pristanka nositelja prava i/ili bez plaćanja naknade za korištenje. U većini slučajeva, dolazi do povrede imovinskih prava autora. Tipične ovakve povrede su neovlašteno umnožavanje i/ili distribuiranje djela (primjerice, fotokopiranje knjige, presnimavanje glazbenog CD-a i/ili distribuiranje takvih kopija drugima), neovlašteno stavljanje na raspolaganje drugima tuđih zaštićenih djela putem Interneta, njihovo neovlašteno preuzimanje s Interneta, itd. Isto tako, moguće su i povrede moralnih prava (primjerice, ako predstavimo tuđe djelo kao svoje vlastito). Povrede autorskih i srodnih prava na Internetu naročito su česte, a zaštita prava u takvom okruženju je posebno teška. Razlog za ovo je u činjenici što pravna pravila ponekad nisu u mogućnosti adekvatno odgovoriti na tehnološke i društvene izazove. Nositelji prava mogu tražiti građanskopravnu zaštitu svojih prava te zahtijevati plaćanja naknada za neovlašteno korištenje djela, naknadu štete i sl. Zbog oskudne sudske prakse po ovom pitanju, nije moguće pretpostaviti na koji bi se način određivali iznosi koje bi krajnji korisnici bili dužni platiti u slučaju povreda putem Interneta. Drugo, povrede moralnih i imovinskih prava mogu dovesti i do kaznenih sankcija. Međutim, primjena kaznenog zakonodavstva ograničena je samo na one slučajeve u kojima povreda autorskog ili nekog od srodnih prava uzrokuje štetu veću od 60 000 HRK (ili se stekne imovinska korist veća od tog iznosa). Iz tog razloga, nije naročito vjerojatno da bi povrede manjeg opsega, počinjene od strane krajnjih korisnika, imale za posljedicu izricanje kaznenih sankcija.

Kazne

„(1) Tko bez odobrenja ovlaštenoga distributera enkriptiranoga satelitskoga signala proizvodi, uvozi, distribuira, iznajmljuje ili na drugi način stavlja na raspolaganje javnosti, odnosno pruža usluge postavljanja materijalnog ili nematerijalnog uređaja ili sustava za dekodiranje takva signala, ako zna ili je morao znati da taj uređaj ili sustav poglavito služi za dekodiranje enkriptiranoga satelitskoga signala, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.“

„(2) Ako je počinjenjem kaznenoga djela iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzročenja takve štete, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.“

„(1) Novčanom kaznom od 5.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava iz ovoga Zakona obavlja bez odobrenja nadležnog tijela ili protivno tom odobrenju.“

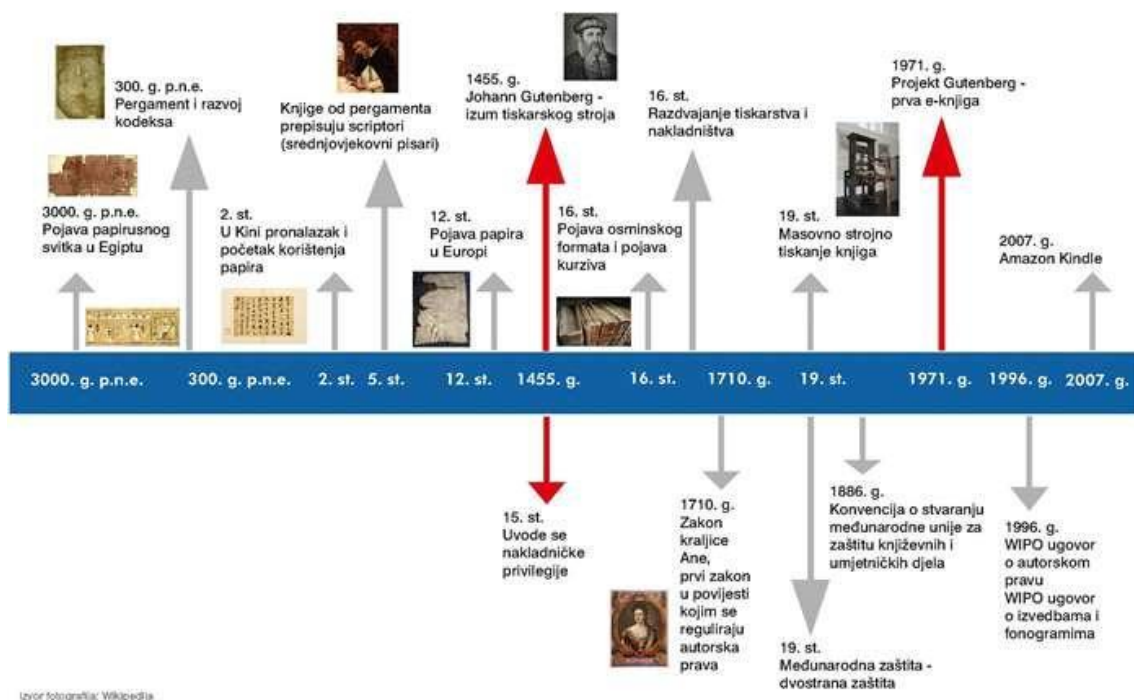
„(1) Novčanom kaznom od 10.000,00 do 100.000,00 kuna kaznit će se pravna osoba, ako je prekršaje iz ovoga Zakona počinila radi stjecanja imovinske koristi.“

- *Citati: Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, 1. Kaznena djela, Članak 188., Povreda prava distributera enkriptiranog satelitskog signala, 2. Prekršaji, Neovlašteno kolektivno ostvarivanje prava, Članak 191., Prekršaji počinjeni radi stjecanja imovinske koristi, Članak 192.*

Povijest zakona o autorskom pravu u Hrvatskoj

Neovisno o mnogobrojnim promjenama u državnom i društvenom uređenju Hrvatska ima dugu povijesnu tradiciju zakonskog uređenja područja autorskog prava. Prvi propisi o uređenju autorsko pravnih odnosa u Hrvatskoj bili su francuski propisi proizašli iz Francuske revolucije koji datiraju od 1. siječnja 1812. za vrijeme Napoleonovih osvajanja kada je veliki dio današnje Hrvatske bio uključen u područje Ilirskih provincija. Zatim je na snagu stupio austrijski Carski patent o zaštiti književnog i umjetničkog vlasništva, slijedi Zakon o autorskom pravu koji je donio zajednički hrvatsko-ugarski sabor te Zakon o autorskom pravu u pogledu književnih, umjetničkih i fotografskih djela koji je bio važeći u austrijskim dijelovima Austro-Ugarske Monarhije. Nadalje je zakonodavni okvir pratio daljnja povijesna zbivanja na području Hrvatske. Novi moderni Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u samostalnoj Republici Hrvatskoj donesen je u listopadu 2003. godine. U cilju daljnjeg usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije te novodonesenim direktivama Europske unije iz ovog područja, Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima iz 2003. godine je do danas mijenjan i dopunjavao.

RAZVOJ KNJIGE I ZAŠTITE AUTORSKOG PRAVA KROZ POVIJEST

5. slika, Razvoj knjige i zaštite autorskog prava kroz povijest

IZVORI

1. Slika – Izvadak iz Zakona za autorska prava i srodna prava

https://www.dziv.hr/files/File/zastita/zakon_autorsko_HR.pdfme

2. Slika - <https://www.dziv.hr/hr/> Logo stranice Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo

3. Slika Literatura za stručne teme - Simboli zaštite autorskih prava

4. Slika <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/autorsko-pravo/povijest/> Ravoj knjige i zaštite autorskog prava kroz povijest

Literatura:

<https://www.dziv.hr/hr/>

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/hr/web/observatory/ho>

https://www.dziv.hr/files/File/zastita/zakon_autorsko_HR.pdfme

<https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/zastita-intelektualnog-vlasnistva/autorsko-pravo-i-srodna-prava/179>

Pripremila: Marijana Brdar, Škola za grafiku dizajn i medijsku produkciju, Zagreb 202